

روش تحقیق

در

علوم انسانی

نویسندگان

لیلی عبدلی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی هرمز

واحد قشم

حسین فهمی زاده

کارشناس ارشد حقوق

سرشناسه	:	عبدلی، لیلی
عنوان و نام پدیدآور	:	روش تحقیق در علوم انسانی/نویسندگان: لیلی عبدلی، حسین فهمی زاده.
مشخصات نشر	:	قم: استاد مطهری، ۱۳۹۰. ۳۳۳
مشخصات ظاهری	:	۱۱۲ ص.
شابک	:	۳۵۰۰ ریال، ۹۷۸-۹۶۴-۷۷۳۳-۹۷۰۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبأ.
موضوع	:	علوم انسانی - تحقیق - روش شناسی.
شناسه افزوده	:	فهمی زاده، حسین.
رده بندی کنگره	:	AZ ۱۸۶/ع ۹۳۰۹ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی	:	۰۰۱/۳۰۷۲
شماره کتاب شناسی ملی	:	۲۳۹۶۴۰۰

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شناسنامه

عنوان کتاب ❖ روش تحقیق در علوم انسانی

مؤلف ❖ لیلی عبدلی

ناشر ❖ استاد مطهری

نوبت چاپ ❖ اول ۱۳۹۰

شمارگان ❖ ۱۰۰۰ نسخه

صفحه و قطع ❖ ۱۱۲ ص - وزیری

چاپخانه ❖ گنج معرفت

قیمت ❖ ۳۵۰۰ تومان

شابک: ۷ - ۹۷ - ۷۷۳۳ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست

۹	پیش‌گفتار
۱۱	فصل اول: ویژگی‌های روش تحقیق در علوم انسانی
۱۳	تعریف تحقیق
۱۴	مراحل تحقیق علمی
۱۷	انواع تحقیقات علمی
۱۷	۱- تحقیقات بنیادی
۱۸	۲- تحقیقات کاربردی
۱۹	مسأله تحقیق
۲۰	ویژگی‌های یک مسأله تحقیق
۲۱	مراحل انتخاب موضوع تحقیق
۲۲	منابع و مراجع طرح مسأله تحقیق
۲۴	اشتباهات معمول و رایج در تنظیم مسأله تحقیق
۲۴	اهداف تحقیق علمی در علوم انسانی
۲۵	ویژگی‌های تحقیق علمی
۳۰	نحوه‌ی بیان موضوع تحقیق
۳۰	روش نگارش مسأله تحقیق
۳۱	تعریف متغیر
۳۱	انواع متغیر
۳۴	تعریف فرضیه
۳۴	انواع فرضیه

۳۶	نقش فرضیه در تحقیق
۳۷	ویژگی‌های فرضیه
۳۸	تعریف نظریه
۳۸	ویژگی‌های نظریه
۴۱	فصل دوم: نظری اجمالی به انواع روش‌های تحقیق در علوم انسانی
۴۳	تحقیق تاریخی
۴۴	منابع دست اول
۴۴	منابع دست دوم
۴۵	محاسن تحقیق تاریخی
۴۵	معایب تحقیق تاریخی
۴۶	مراحل مختلف تنظیم تحقیق تاریخی
۴۶	تحقیق توصیفی
۴۷	محاسن تحقیق توصیفی
۴۸	معایب تحقیق توصیفی
۴۸	مراحل اجرا و تنظیم تحقیق توصیفی
۴۹	تحقیق زمینه‌یابی
۵۰	محاسن تحقیق زمینه‌یابی
۵۱	معایب تحقیق زمینه‌یابی
۵۱	تحقیق همبستگی
۵۳	محاسن تحقیق همبستگی
۵۳	معایب تحقیق همبستگی
۵۴	مراحل اجرای تحقیق همبستگی
۵۴	تحقیق تجربی
۵۵	محاسن تحقیق تجربی
۵۶	معایب تحقیق تجربی
۵۶	مراحل مختلف تنظیم تحقیق تجربی
۵۷	تحقیق طولی یا تداومی
۵۸	محاسن تحقیق طولی یا تداومی
۵۸	معایب تحقیق طولی یا تداومی
۵۹	مراحل تهیه و تنظیم تحقیق طولی یا تداومی

۵۹	تحقیق عرضی یا مقطعی.....
۵۹	محاسن تحقیق عرضی یا مقطعی.....
۶۰	معایب تحقیق عرضی یا مقطعی.....
۶۰	مراحل تهیه و تنظیم تحقیق عرضی یا مقطعی.....
۶۱	فصل سوم: نمونه‌گیری و انواع نمونه‌گیری.....
۶۳	اهمیت نمونه‌گیری در پژوهش علمی.....
۶۳	جامعه و نمونه.....
۶۵	نمونه‌گیری.....
۶۶	مراحل نمونه‌گیری.....
۶۸	مزایای نمونه‌گیری.....
۶۹	انواع روش‌های نمونه‌گیری.....
۶۹	الف - نمونه‌گیری تصادفی.....
۶۹	۱- نمونه‌گیری تصادفی ساده.....
۷۰	۲- نمونه‌گیری منظم.....
۷۱	۳- نمونه‌گیری طبقه‌ای.....
۷۲	۴- نمونه‌گیری خوشه‌ای.....
۷۳	نمونه‌گیری مرحله‌ای.....
۷۴	نمونه‌گیری چندمرحله‌ای.....
۷۴	ب - نمونه‌گیری غیرتصادفی.....
۷۵	۱- نمونه‌گیری در دسترس.....
۷۶	۲- نمونه‌گیری سهمیه‌ای.....
۷۷	۳- نمونه‌گیری هدفمند.....
۷۸	۴- نمونه‌گیری شبکه‌ای.....
۷۹	مهم‌ترین عوامل در تعیین حجم و اندازه گروه نمونه.....
۸۵	فصل چهارم: روش‌های گردآوری اطلاعات.....
۸۷	ضرورت و اهمیت روش‌های گردآوری داده‌ها.....
۸۸	جمع‌آوری اطلاعات از طریق استفاده از کتابخانه.....
۸۹	اسناد عمده در مطالعات کتابخانه‌ای.....
۹۰	نکات قابل توجه در بکارگیری مدارک و اسناد.....
۹۱	روش‌های میدانی.....

۹۱	روش مصاحبه.....
۹۲	مراحل انجام مصاحبه.....
۹۴	انواع مصاحبه.....
۹۵	الف - مصاحبه منظم.....
۹۵	ب - مصاحبه آزاد.....
۹۶	محاسن روش مصاحبه.....
۹۷	معایب روش مصاحبه.....
۹۷	نکات مورد توجه در بالابردن اعتبار روش مصاحبه.....
۹۹	روش مشاهده.....
۹۹	انواع مشاهده.....
۱۰۲	عوامل مؤثر در مشاهده.....
۱۰۴	محاسن روش مشاهده.....
۱۰۴	معایب روش مشاهده.....
۱۰۵	نکات مورد توجه در بالابردن اعتبار روش مشاهده.....
۱۰۵	روش پرسشنامه.....
۱۰۶	انواع پرسشنامه.....
۱۰۸	طبقه‌بندی پرسشنامه‌ها براساس نحوه اجرا.....
۱۰۸	مقایسه پرسشنامه‌های باز و بسته.....
۱۰۹	نکاتی جهت بالابردن اعتبار پرسشنامه.....
۱۱۰	محاسن پرسشنامه.....
۱۱۰	معایب پرسشنامه.....
۱۱۱	منابع فارسی.....
۱۱۲	منابع انگلیسی.....

پیش گفتار

علم از آن نقطه و زمان آغاز شد که بشر به فکر حل مسائل مختلف زندگی افتاد. به عبارت دیگر تاریخ تولد علم مصادف با تولد اولین مسئله در زندگی بشر است.

انسان اولیه حل مسائل و مشکلات خود را با ابتدایی‌ترین ابزار شروع کرد و از طریق تجربیات اولیه توانست محیط پیرامون خویش را کم و بیش بشناسد و به این شیوه از پیچ و تاب و فراز و نشیب هستی آگاه شود.

پژوهش و کنجکاوی از تمایلات طبیعی و ذاتی بشر می‌باشد. میل به شناخت و ارضای این حس موجب دست‌یافتن به مجهولات زیادی شده است. همین حس کنجکاری و تمایل به حل مسئله باعث پیشرفت بشر در طول تاریخ و به خصوص قرون اخیر شده است.

اصول و قوانین علمی عمدتاً مربوط به پژوهش‌های قرن‌های معاصر و محصول فعالیت دانشمندانی است که روش‌های علمی را به کار گرفته و پژوهش‌های اوزنده‌ای انجام داده‌اند، اما باید توجه داشت آنچه که موجب شد جوهره‌ی علمی حیات پیدا کند، آگاهی به اکتشافات و نتایج علوم نیست، بلکه شناخت و درک عمیق روش‌ها^۱ یعنی شیوه‌هایی است که بشر برای پیشرفت علم به کار بسته است. روش‌ها در حقیقت ابزارهای دست‌یابی به حقیقت هستند.

چنانچه دقیق‌تر بیندیشیم متوجه می‌شویم که رمز توسعه و پیشرفت دنیای امروز، استفاده از پژوهش و بررسی‌های مستند و دقیق با استفاده از اصول روش علمی بوده است. محققان از طریق کشف دانش نو و حقایق نه تنها از نادانی و سرگردانی‌های خود کاسته‌اند، بلکه توانسته‌اند

با استفاده از اصول علمی در پیش‌بینی‌ها مستدل‌تر و دقیق‌تر در انجام امور مجهزتر و در یافتن مواد جدید با کیفیت بهتر، موفق‌تر عمل کنند.

در فصل اول این نوشتار سعی در معرفی ویژگی‌ها، قوانین و اصول یک تحقیق علمی و مراحل تحقیق شده است.

همچنین در فصل اول موارد ذیل مورد بررسی قرار می‌گیرد:

تعریف تحقیق، مراحل تحقیق علمی، انواع تحقیقات علمی، تحقیقات بنیادی، تحقیقات کاربردی، مسئله تحقیق، ویژگی‌های یک مسئله تحقیق، مراحل انتخاب موضوع تحقیق، منابع و مراجع طرح مسئله تحقیق، اشتباهات معمول و رایج در تنظیم مسئله تحقیق، اهداف تحقیق علمی در علوم انسانی، ویژگی‌های تحقیق علمی، نحوه بیان موضوع تحقیق، روش نگارش مسئله تحقیق، تعریف متغیر و انواع متغیر و تعریف فرضیه و انواع فرضیه و در پایان تعریف نظریه و ویژگی‌های نظریه پرداخته می‌شود.

در فصل دوم انواع تحقیق مورد بحث قرار می‌گیرد، از جمله: تحقیق تاریخی، تحقیق توصیفی، تحقیق موردی و زمینه‌ای، تحقیق زمینه‌یابی، تحقیق تداومی و مقطعی و تحقیق همبستگی و تحقیق تجربی.

در فصل سوم نیز نمونه‌گیری و چگونگی اجرای آن توضیح داده می‌شود.

در فصل چهارم متداول‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات که مورد استفاده محققان می‌باشد، از قبیل مصاحبه، مشاهده و پرسش‌نامه بررسی می‌شود و معایب و مزایای هر کدام عنوان می‌شود.

با استفاده از این روش‌هاست که محقق می‌تواند پیرامون موضوع تحقیق خود و در قالب فرضیه‌های تحقیق اطلاعات مورد نیاز را به دست آورد.

این نوشتار برای محققان تازه‌کار، دانشجویان، معلمان و کلیه کسانی که علاقه‌مند به تحقیق در علوم تربیتی و افرادی که یافته‌های پژوهشی را در علوم انسانی مورد مطالعه قرار می‌دهند، تهیه شده است.

گرچه هیچ کتابی را نمی‌توان یافت که کلیه مطالب لازم را برای تمام علوم و تحقیق در بر گیرد، اما سعی شده اصول کلی تحقیق در علوم انسانی مورد بحث قرار گیرد.